

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Det førindustrielle Danmark, ca. 1730-1870

Danmarks Økonomiske Historie
Forelæsning 3/9-2009

Paul Sharp, paul.sharp@econ.ku.dk

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Om mig

- Cand.Polit og ph.d. i økonomi
- Afhandling om international økonomisk historie
 - Historisk globalisering
 - Førindustrielle vækst
 - For nyligt er jeg begyndt at forske i Danmarks økonomiske historie
- Kursets hjemmeside er www.keynes.dk/doh
- I kan skrive til mig på paul.sharp@econ.ku.dk
- I kan besøge mig på mit kontor (26.2.36) om torsdagen mellem 13-15 eller efter aftale

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Om kurset

- Pensum er forelæsningsnoter, som bliver lagt ud på Absalon
- Målet:
 - Forstå økonomiske udviklinger siden 1700-tallet
 - Relatere til økonomisk teori
 - Analyse af historiske datamaterialer
- Faget er nu slået sammen med "Europe in the World Economy"
- Eksamen: individuel 32 timers tag-hjem eksamen

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Institutionelle barrierer for vækst

- Begrænset pengeøkonomi – kun 15% af transaktioner i 1750 i penge
- Varemarkedet hæmmet af laugene og købstadsprivilegier
- Arbejdskraftmarkedet hæmmet:
 - Mandlige arbejdskraft i landbruget stavnsbunden mellem 1733-1788
 - Dyrkning af hovedgårdsjorden med hoverarbejde
- Markedet for jord hæmmet:
 - Forbudt eller svært at sælge ud af jord
- Kapitalmarkedet hæmmet:
 - Regler om maksimalrente
- Resultat: allokeringsmæssigt tab (1. velfærdsteorem) og effektivitetstab

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Senmerkantilismen ca. 1735-84

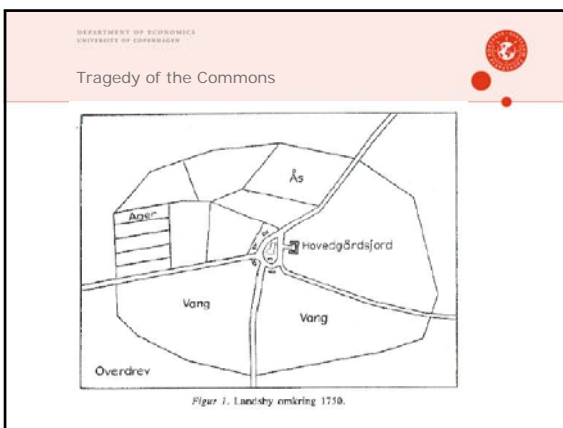
- Ville styrke den centrale statsmagt og finansiere krige
- Merkantilister ville maksimere landets beholdning af guld og sølv i landet ved at maksimere overskuddet i udenrigshandelen
- Gav monopolrettigheder til at handle med kolonier
- Brugte importforbud og tariffier
- Hume i 1750'erne indså fejlen med denne politik (price-specie-flow mekanismen)
- Smith og Ricardo var også imod merkantilisme
- Fra 1780'erne gik væk fra merkantilisme, især pga. Englands fremgang

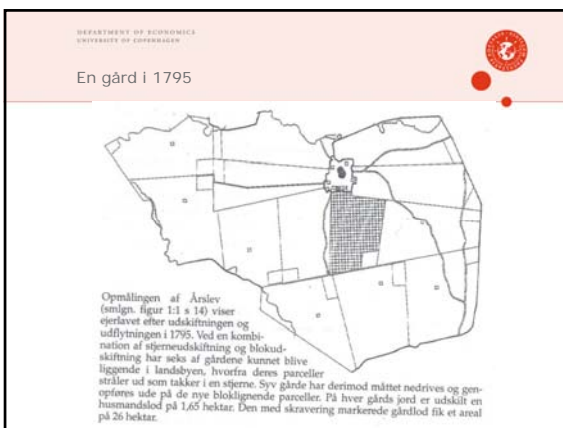
DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Andre årsager til begrænset vækst: Malthus

- Malthus: mængden af jord begrænser vækst pga. arbejdskraftens faldende marginalprodukt
- Befolkningsvæksten afhæng af indkomst
- Den "traditionelle" forståelse af grunden til begrænset præindustrielle vækst
- Befolkningen voksede efter 1750 med ca. 0,6% om året
- Var det pga. stigende indkomster?

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Stigningen i landbrugspriser

- Befolkningsvæksten
- Større krige (kun i udlandet indtil 1807)

Figur 5 Indeks for fødevarerpriser i København. 1731=1000

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Virkningerne af prisstigninger

- Salg af fæstegårde til selveje fra 1788-1807
 - Øgede incitamenter, især til investeringer
 - Men var frivilligt: godsejernes afgifter og hoveri afløst med penge, men uden inflationssikring
 - Fæsterne var også meget godt stillede som købere...

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Salg af gårde

Tabel 2 . Pris i rigsdaler ved salg af gårde

	Salg fra godsejer til fæster	Videresalg fra selveje
Samme gård		
Ostjylland	1700	3225
Sjælland	1000	1600
Samme lokalitet pr. bonitetsenhed		
Ribe	275	550
Fyn	300	775
Falster	150	350
Samme gods pr. bonitetsenhed		
Talstrup	325	725

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Pengeøkonomien

- Fra slutningen af 1700-tallet betalles en stigende del af skatter, afgifter, lønninger og varekøb mv. i penge

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Vækst og social fordeling

- Hvem vandt og hvem tabte i 1700-tallet?
- Befolkningen på landet blev bedre stillet
- Men ikke dem, der netto var købere af fødevarer

DEPARTMENT OF ECONOMICS
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Næste gang

- Vi fortsætter med note 1, og starter på note 2
- ... men se hjemmesiden!
